

**“ORDUBADLI KƏRİM”
VƏ YAXUD “KƏRİM-SÜSƏN” DASTANI**

Sizə hardan, kimdən xəbər verim Ordubad şəhərindən Xoca Qasımdan. Xoca Qasımın yeganə bir övladı var idi, adına Kərim deyərtilər. Xoca Qasım qocalıb əldən düşmüşdü, istə-yirdi ki, oğlunu sağ ikən bir sənədə sahib etsin. Odur ki, bir gün Kərimin əlindən yapışıb bazara çıxardı. Gətirdi papaqçı dükanına.

Kərim dedi:

– Ata, bu sənədi sevmirəm.

Dəllək dükanına apardı. Kərim gördü ki, dəlləklə müştəri arasında mübahisə gedir. Dəllək deyir bir belə verəcəksən, müştəri deyir bir belə verəcəyəm.

Kərim dedi:

– Ata, ülgüc iti, yumşaq boğaz, hirslənib çəkərəm, əlim-dən xəta çıxar.

Getdilər dəmirçi dükanına.

Kərim dedi:

– Bu sənəd xoşuma gəlir. Dəmirdir, gödək olar döyərəm uzanar, uzun olar kəsib gödəldərəm.

Odur ki, Xoca Qasım Kərimi ustaya tapşırırdı. Dedi:

– Aman usta, əti sənin, sümüyü mənim, bunu yaxşı öyrət, haqqı-haqq minnəti də artıq.

Usta Kərimi öyrətməyə başladı. Kərimə dedi:

– Yekə çəkişi götür, mən dəmir üstünə balaca çəkişlə bir dəfə vurduğum yerə iki dəfə vur.

Bir gün belə, beş gün belə, bir gün Kərim çəkişi bəlləmədən qaldırıb elə vurdu ustanın cınağına ki usta sərilib o dünyalıq oldu. Kərim ordan qaçıb evlərinə gəldi.

Atası dedi:

– Vəziyyət necədi?

Kərim dedi:

– Ata, mən sənə dedim xasiyyətim pisdirdi, hirsliyəm, baxmadım, çəkişi necə vurdumsa usta o dünyalıq oldu.

Qasım dedi:

– Oğul, gəl sənə molla məktəbinə qoyum, elm öyrən.

Kərim razılaşdı. O gündən Xoca Qasım Kərimi molların yanına aparıb dedi:

– Molla, bu uşağı sənə tapşırıram, xərcindən əsirgəmə, əti sənə, sümüyü mənə, bu uşağa elm öyrət.

Molla gündə bir qızıl beşliyə Kərimi öyrətməyə razılaşdı. O gündən Kərim molla məktəbinə qurşandı. Ancaq gördü ki, uşaqlar aşıq-aşıq oynayır. Kərim dayana bilmir. Dedi:

– Molla əmi, gündə sənə əlavə bir qızıl onluq verəcəyəm, mənə burax gedim aşıq-aşıq oynayım.

Molla razılaşdı. Kərim dərslər keçmədi, gedib aşıq-aşıq oynadı. Atasının sandığına olan qızıllardan gündə bir qızıl onluq oğurlayıb gətirib verdi mollaya. Günlərin bir günü Xoca Qasım istədi ki, qızıllardan götürüb aparıb molların zəhmət haqqından bir az ödəsin. Gördü qızıl qutarıb, az qalıb. Çağırır-bağırır arvadı aldı təpiyinin altına. Nə yeməsən, turşulu toyuq əti. O qədər vurdu ki, ala keçiyə peyğəmbər deyincə dedi köpək qızı, tez ol qızılları tap.

Arvad yazıq dedi:

– A kişi, mənə öldürmə, qızılın oğrusunu taparam.

Xoca Qasım dedi:

– Tapmasan, dədəni dalına sarıyacağam.

Arvad axşamdan barmağını kəsib, yerinə duz basıb göz-ləməyə başladı. Gördü səhərə yaxın sandığa sarı bir adam sürü-nür, tez gəlib qızıl torbasına yetişəndə əlindən tutdu. Kişini səs-lədi. Xoca Qasım gəlib Kərimin otun-suyun verdi, odu ki var vurdu.

Kərim dedi:

– Ata, məni öldürmə, qızılın yerini deyim.

Xoca Qasım Kərimin əlindən yapışıb apardı mollanın yanına. Dedi:

– Molla, buna nə öyrətmisənsə soruş görək bilirmi.

Molla Kərimə dedi:

– Kərim, bir “əlif” yaz.

Kərim dedi:

– Yaza bilmərəm, ona görə ki Əlif adlı bir adam mənim babamı öldürüb. Onunla midzayıçılığımız var.

Molla dedi:

– Bir “bey” yaz.

Kərim dedi:

– Bey rusca “vur” deməkdir ki.

Əlacsız qalan molla lövhəyə bir “cim” hərfi yazıb dedi:

– Kərim, bu nə hərfidir?

Kərim dedi:

– Bu bizim sicimdir, qatlanan yeri də doğanağı.

Atası gördü Kərim heç nə bilmir. Qızilları geri tələb etdi.

Kərim dedi:

– Gətir sənə verdiklərimizi ver, tələ onların tələsidir.

Molla qızilları geri qaytarır.

Xoca Qasım Kərimə dedi:

– Səndən oxuyan olmayacaq. Gəl ata-babamızdan qalan miras torpağımızın yanını çəpərləyək, bağ əkək, qocalanda əli-mizdən tutar.

Elə də etdilər. Çəpər çəkib ağac əkdilər. Kərim ağaclara su düzüb oturmuşdu. Birdən gördü su lilli gəlir. Beli götürüb arx yuxarı gedib gördü üç nəfər adam oturub, biri yaşlı, biri ortabab, biri bala-bozqarın. Öz-özünə dedi:

“Qocanı vursam, deyərlər ağsaqqala əl açıb. Ortababı vursam, yaşdım deyil, qoy elə boz qarına bir bel vurum.” Hərləyib balacaya bir bel vurdu. Uşaq aşıb suya düşdü. O birilər uşağı sudan birtəhər çıxarıb qırağa qoydular. Gördülər Kərimə gücləri çatmayacaq, biri Kərimə dedi:

– Sən belə iyidsənsə, ged Qapanlı Məlik keşişin qızını sazla-sözlə bağla, uşağı nənəm də vurur. Məlik keşişin qızı Süsən xanım “Valeh-Zərniyar”da olduğu kimi 39 aşiq bəndi-zindan edib, bir aşiq gözləyir, tamam olan kimi başlarını kəsir.

Bu söz Kərimə təsir etdi. Ordan gəldi sazbənd dükana. Dükanda qoca bir aşiq saz düzəldib satırdı. Sazların içində bir saz var idi, çox gözəl idi, ancaq lal çıxmışdı. Usta belə qərara gəlmişdi ki, həmin sazı kim dindirə bilsə ona verəcək. Bu dəmdə Kərim dükana daxil olub dedi:

– Usta, o ortadan asılan sazı mənə ver, pulunu al.

Usta dedi:

– Onsuz da dinmir qoy verim aparsın.

Sazın pulunu alıb verdi. Kərim gedəndə ustanın şagirdi dedi:

– Usta, bir deyəydin sazı dindirəydi də, belə kirmiş getməyin nə mənası var.

Usta Kərimi geri çağırıb dedi:

– Bir sazı dindir.

Kərim sazı dindirdi, saz çox gözəl danışdı.

Usta dedi:

– Pulunu gəl al, peşkəşdi saz sənə. Mən əhd eləmişdim ki, kim bu sazı dindirə bilsə ona verəcəyəm.

Kərim dedi:

– Burdan mən sözsüz getsəm, mənə bunlar qanmaz deyəcəklər. Qoy sinəmə üç bənd söz gəlib, onu deyim, sonra gedərəm.

Götürüb görək nə dedi:

Canım usta, gözüm usta,
Usta, sonra sına məni.
Gəlib görsə babam Qasım,
Bulayar al qana məni.

Əyninə geyib qırmızı,
Odlara yandırdı bizi.
Qapanlı keşişin qızı,
Eyləyib divana məni.

Kərim ələ aldı sazı,
Ərşə dayandı avazı.
Ürəyində var murazı,
Yetirin canana məni.

Kərim ordan saz qoltuğunda evə gəldi. Anası gördü Kə-rim qoltuğunda bir paya bərk gəlir. Öz-özünə dedi: “Yəqin ki-şiyyə xəbər verdiyim üçün məni döyməyə gəlir, payanı onun üçün götürüb.” Tez qapının dalını vurdu. Kərim nə qədər qapı-nı döysə də anası açmadı. Kərim əlacsız qalıb dedi:

– Ana, mənə buta verilib, gedirəm sevdamın dalınca. Si-nəmə üç bənd söz gəlib, qoy onu deyim, gedərəm.

Gedirəm qərib ellərə,
Qərib ellər əmanəti.
Düşərəm fitnə-fellərə,
Fitnə-fellər əmanəti.

Nə ağılarsan zarı-zarı,
Ürəyindən sil qubarı.
Gül-baxçana qoyma xarı,
Bağda güllər əmanəti.

Ürəyim qalandı oda,
Seyrağubə dəysin qada.
Kəriməm sərimdə sevda,
Uzaq yollar əmanəti.

Kərim anası ilə halal-hümmət edib yola düşüb getməkdə olsun, sizə kimdən xəbər verim Xoca Qasımdan. Xoca Qasım bu tərəfdən gəlib Kərimi soruşdu. Arvad əhvalatı olduğu kimi kişisinə nəql etdi. Kişi tələsik dama girdi, atı gətirsin, arvad getdi yəhəri gətirsin, kişi atın yerinə yəhəri çəkə-çəkə çölə çıxardı. Arvad da yəhərin əvəzinə cəhrəni gətirmişdi. Hər iksi səhvi başa düşüb, Xoca Qasım atı ifçin yəhərləyib belinə suvar oldu, yola düşüb gəlib bir bulağın yanında Kərimə çatdı.

Dedi:

– Oğul, gəl geri qayıt, gedək evimizə, gözümün ağı-qarası bir övladımsan. Öləndə gözümə qara torpağı sən tökər-sən.

Kərim dedi:

– Ata, mən Qapanlı Məlik keşişin qızı Süsən xanımın da-lınca gedirəm. Onu bağlayıb 39 aşığı zindandan azad edəcə-yəm. Sonra qayıdacağam. Qulaq as, bir neçə söz deyim. Bu şərtlə atı, qamçını mənə ver.

Atı, qamçını alıb atın belinə suvar olub, sazı sinəsinə basıb görək nə dedi:

Canım ata, gözüm ata,
Ata, gəl qaytarma məni.
Sənə qurban özüm, ata,
Ata, gəl qaytarma məni.

Nanu-nəməkin yeyənlər,
Əlvən xələtin geyənlər,
Qaytararsan, nə deyərlər,
Vallah, yetən qınar səni.

Atacan, Kərim düz deyir,
Kabab bağrımı gözləyir,
Kərim deyir, yol gözləyir,
Süsən adlı pütəm məni.

Kərim ordan ata bir qamçı çəkib yola düşdü. Kərimin getməsini görən atanın ürəyi götürdü. Evə qayıtdı, arvada dedi:

– Üstümə cır-cındırı tök, öldüm.

Xoca Qasım evdə qalsın, sizə xəbər verim Kərimdən. Kərim gəlib çatdı Qapan vilayətinə. Qapanda 14 min əhali yaşayırdı. 7 min müsəlman, 7 min erməni. Müsəlmanlara Şərif xan, ermənilərə Məlik keşiş başçılıq edirdi. Kərim bir xeylaq gəlib gördü bir keçəl dana otarır. Keçələ yaxınlaşdı, ocuna bir qızıl onluq basdı, dedi:

– Danaçı qardaş, Şərif xanın evini mənə nişan ver.

Keçəl dedi:

– Bu çox çətin işdir. Süsən xanım bilsə Şərif xanın evinə aşıq gəlib, qiyamət qoparar. Mən dananı kəndə sürəndə arxam-ca gələrsən. Danaları qovacam, Şərif xanın küçəsinə çatanda hirslənib papağımı götürüb yerə çıxpacam. Papağımı vurduğum yer Şərif xanın qapısı olacaq.

Keçəl dediyi kimi də etdi. Kərim içəri girib qapıda gözlədi. Xəbər Şərif xana çatdı. Aşığı gizlin evə apardılar. Gecə Şərif xan aşığı yoxlayırdı, çaldırıb oxudurdu. Şərif xan Kərimin nə üçün gəldiyini sordu. Kərim sazı sinəsinə basıb görək nə dedi:

Ay ağalar, xanlar, bəylər, qazılar,
Bir gözəlin məkanına gəlmişəm.
Alnıma yazılıb belə yazılar,
Onun əhdi-peymanına gəlmişəm.

Gözəl yarın eşqi düşdü başıma,
Ağu qatdım öz şirincə aşıma.
Süsənimin boyu gəldi xoşuma,
Quzu olub qurbanına gəlmişəm.

Mərd igidlər məşhur olur şanımdan,
Yel də ötə bilməz onun yanından.
Kərim keçib yar yolunda canından,
Bir gözəlin meydanına gəlmişəm.

Süsən xanım Şərif xanın evinin yanına güdükcü qoymuşdu. Başda Cəngül olmaqla üç qız pəncərədən qulaq asırdılar. Gördülər bir aşiq həzin-həzin çalıb oxuyur. Özü də çox layiqli oxuyur. Cəngül pəncərəyə bir yumruq vurub açdı:

– A Şərif xan, ayıb deyilmi evində aşiq örgədirsən ki, Süsəni bağlasın.

Kərim qızlara dedi:

– A qızlar, sizdə qəribə beləmi hörmət olur.

Qızlar dedi:

– Sən əyər haqq aşığsansa bizə üç bənd söz de. Sözlərin xoşumuza gəlsə, dədəm canı, sənə hörmətimiz dəyər.

Kərim dedi:

Bu gün şahlar şahı cəng edəcəkdİ,
Tənbeh olsun, bağban bağa dəyməsin.
Şəccarələr götrülsün yol üstündən,
Əmanətdir, əl-ayağa dəyməsin.

Dəli könül, dur tut yarım əlindən,
İncə kəmərinədən, incə belindən.
Bal tökülür dəhanından, dilindən,
Elə əm ki dil dodağa dəyməsin.

Süsən xanım incilərin düzürsün,
Düzdürübən Kərim canın üzürsün.
Məşşatə naqqaşı elə gəzdirsən,
Hərgiz əli yanaqlara dəyməsin.

Qızların aşığın oxumasından çox xoşları gəldi. And içdi-lər ki, ona köməkləri dəyər. Cəngül aşığa elə maraqla baxmışdı ki, şahı başından sürüşüb yerə düşmüşdü. Heç xəbəri olmadan geri qayıtmışdı. Süsən xanım Cəngülü aşığın güdməyə göndə-rəndə söz vermişdi ki, kim düzgün sir gətirsə, ona bir çəpkən, anasına da bir başmaq alacaq. Cəngül-gil geri dönüb gəlib Sü-sənə xəbər verdilər ki, bəd Şərif xangilə Kərim adlı bir aşıq gəlib çıxıb, çox istedadlı, qabiliyyətli-dir. Şərif xan da bu yan-dan məktub yazdı ki, Süsən xanım aşığın meydanına çıxsın. Kərimə ümüd bəsləyirdi. Səhər açıldı, üzümüzə xeyirə açılınsın, Süsən qızlara dedi:

– Aşığın qonaq çağır, yaxşı deyil, qərib adamdı.

Süsən Kərimi öz otağına qonaq çağırdı. Kərim ədəb-ərkanla içəri girib salam etdi.

Süsən dedi:

– Aşıq, sazının ağırlığı nə qədərdir?

Kərim dedi:

– 14 batman.

Süsən dedi:

– 14 batman saz olar?

Kərim dedi:

– Xanım, hər pərdəni bir batman hesab edirəm.

Süsən məəttəl qaldı.

Süsən dedi:

– Sazın baş tərəfi ağırdı, qəbul tərəfi?

Kərim dedi:

– Arxa tərəfi, baş tərəfi.

Süsən gülüb dedi:

– Deyə bilmədin, nə üçün belə?

Kərim dedi:

– Xanım, ona görə sazın baş tərəfi ağırdı ki, baş tərəfi mənim başım kimi doludur, arxa tərəfi sənin başın kimi boşdur.

Bu söz Süsənin atasını yandırdı. Süsən ürəyində dedi: “Yaman güclü aşıqdı deyəsən bu. Məni bağlayacaq da, alacaq da.” Süsənin şərti, həm də atasının şərti belə idi ki, Süsəni kim bağlasa ona ərə getsin, bağlamasa boynu vurulsun. Kərim yemək-içməkdən sonra istədi Şərif xangilə getsin. Qızlar Süsənə pıçıldadılar ki, əmr elə, öz otağında qonaq qalsın. Bir parça yerdə yatacaq da, talayıb dağıtmayacaq ki.

Süsən xanım elə də etdi. Qızlar öz şərtlərinə əməl edirdilər. Kərimə çarpayıda yer verdilər. Kərim ayağını yastığın üstünə, başını döşəyin üstünə ayaq-baş atıb, yorğanı başının üstünə çəkib ayaqlarının üstü açıq yatdı.

Süsən xanım dedi:

– Bu ki dəlidir, nə üçün belə yatır.

Qızlar dedi:

– Bəlkə dəbləri belədir?

Süsən yerinə girən kimi Kərim Süsənin yanında yorğanı başına atıb oturan yerdə xoruldamağa başladı. Süsənin gözü yuxuya gedən kimi Kərim istədi Süsənin üzündən bir busə götürsün. Süsən ayılıb dedi:

– Qızlar, bu ki vəhşidir.

Qızlar dedi:

– Xanım, gözü yuxuludur, xəbəri olmayıb.

Nəhayət, Süsənin gözləri yuxuya gedən kimi Kərim yorğanı başına atıb Süsənin sinəsinin üstünə çökdü. Süsən diksinib ayıldı. Cəngülü çağırırdı dedi:

– Bu nə sirdir mənim başıma gəldi.

Qızlar dedi:

– Xanım, sən öləsən, sənin gözün yuxuya gedən kimi bir zəlzələ, bir tufan qopdu ki, Kərimi götürüb sən sinənin üstünə çırpdı. Kərimdə taxsır yoxdu.

Süsən əmr etdi ki, Kərimi çölə çıxartsınlar, qoy damın üstündə yatsın. Qızlar Kərimi damın üstünə çıxardılar. Kərim dama çıxdı. Hava çox sərin idi. Kərimin dişi dişinə dəyirdi. Ancaq dözüdü.

Səhərə az qalmışdı. Süsən ayılıb baxdı ki, görsün Kərim damdadırmı. Gördü dan ulduzu doğmuşdu. Süsən yaxınlaşıb dedi:

– Soyuqdurmu?

Kərim dedi:

– Yox, xanım, eyib etməz.

Süsən dedi:

– Kərim, sən haqq aşığısansa səhərin bu çağına üç bənd söz de.

Kərim dedi:

Səhər-səhər günəş pərtəy edəndə,
Dövr edər dəmadəm ayaza qarşı.
Gah-gah münəvvər artırar kamal,
Gah-gah da gizlənər ayaza qarşı.

Dağların başında yayılan oldu,
Zülfün dal gərdəndə ya ilan oldu,
Xışımla sədası yayılan oldu,
Çığırışar bülbüllər ayaza qarşı.

Bir bağa seyrana girəndə barı,
Sorub dərdi-dilin biləndə barı,
Adı Soltanmahmud olanda barı,
Qul eylə Kərimi ayaza qarşı.

Süsən gördü Kərim o qədər gözəl oxuyur ki, eşqi
Kərimə qarşı cüşə gəldi. Dedi:

– Kərimcan, səhərin gülşən çağına gözəl sözlər dedin,
indi mənim də duruşuma üç bənd söz de, görüm xoşuma
gəlsə həqiqətən biləcəm ki, sən haqq aşığısan.

Kərim götürüb üç bənd söz dedi. Görək necə dedi.

Gedəndə zimistan, gələndə bahar,
Süsənli, sünbüllü bağ məmələrin.
Həsərin çəkəllər olar şadinam,
İllərəcən olsun sağ məmələrin.

Allah sənə kiprik verib, qaş verib,
İnci kimi, sədəf kimi diş verib,
Altdan yumurlanıb, üstədən baş verib,
Çəkibdir sinəmə dağ məmələrin.

Camalın şöləsin oxşatdım günə,
Bir tərsa sevmişəm, gəlməyir dinə,
Yetim Kərim öpər sürtər, göy sünə,
Düşəndə əlinə ov məmələrin.

Sözlər Süsənin xoşuna gəldi. Dedi:

– Ay Kərim, gəl bu sevdadan əl çək. Atam çox zalım adamdır, məni sənə verməyəcək.

Kərim dedi:

– Süsən xanım, öldü var, döndü yoxdu, mən sənin ardınca gəlmişəm, ölsəm qanım halaldır, ölməsəm səni alıb gedəcəm.

Süsən atasına xəbər göndərirdi. Belə qərara gəldilər ki, deyişmə olsun. Şəhər açılan kimi əmr etdilər. Şəhərin səciddən kəbirə qədər camaatı Gülşan bacının ətrafına yığıldı. Şərif xanla Məlik keşiş hərəsi öz camaatının başında oturmuşdular. 39 aşığı da bir tərəfdən qolubağlı düzmüşdülər. Bir tərəfdən Süsən, bir tərəfdən Kərim meydana girdilər, bir-birinə hərbə-zorba gəlməyə başladı. Aldı Süsən:

Süsən

Ordubaddan gələn aşığı,
Bura haradı, Vətən dedim.
Qanadlı quş qanad çalmaz,
Səni burdan ötən dedim.

Kərim

Ordubaddan gələn mənəm,
Ordubada Vətən dedim.
Mən bülbüləm gülə aşığı,
Sənə çağır satan dedim.

Süsən

Acı bişirrəm aşını,
Damdan aşırram daşını.
Yıxıb kəsərəm başını,
Bura gəlməz yetən dedim.

Kərim

Acı bişirsən aşımı,
Damdan aşırsan daşımı,
SİNƏN üstə kəs başımı,
Bir sarmaşıb yataq dedim.

Süsən

Gəlmisən Süsən şəstinə,
Gülləri tutdun dəstinə.
Bişiyi aslan üstünə
Utanmayıb gedən dedim.

Kərim

Gəlmişəm Süsən şəstinə,
Gülləri tutdum dəstinə.
Kərim pişiyin üstünə
Gəlmişəm mən aslan dedim.

Yerbəyerdən əl çaldılar. Kərim Süsəni pərt etdi. Dedilər bir qız bir oğlanındır. Verin getsin. Heç cavabın verə bilmədi. Məlik keşişin gözləri buz üzərinə çıxmış dana gözünə dön-müşdü. Deyirdi mən qızımı gədanın birinə, yanşaqa vermərəm.

Camaat dedi:

– Qoy təzədən deyişsintlər.

Məlik keşiş dedi:

– Qoy deyişinlər. Bu sözlər nə sözlərdi ki.
Aldı Süsən:

Səndən xəbər alım, müsəlman oğlu,
İmamlar dünyadan neçə gedibdir.
O kim idi meyvəsindən xəbərdar,
Əli xeybər üstə necə gedibdir.

Kərim

Gəl cavabın deyim, ay Süsən xanım,
İmamlar dünyadan on iki gedibdir.
Haqq özüdür, meyvəsindən xəbərdar,
Əli xeybər üstə gecə gedibdir.

Süsən

Kim qırkıbdır Rasulun başını,
Kim gətirib onun ülgüc daşını.
Açıban tarixi bildim yaşını,
Söylə görüm ötrü necə gedibdir.

Kərim

Salman haq qırkıb Rəsulun başını,
Cəbrayıl gətirib ülgüc daşını,
Açıban tarixi bildim yaşını,
Yaşı çatıb 63-ə gedibdir.

Süsən

Kim idi, kimə getdi minnətə,
Nə qələmi çəkilibdir hümbətə,
Kimilər savalsız getdilər cənnətə
Hansı dağdan bir daş haça gedibdir.

Kərim

Cəbrayıl Rəsula getdi minnətə,
Qüdrət qələmi çəkildi hümbətə,
Qırx misir fərşid savalsız getdi cənnətə,
Tur dağından bir daş haça gedibdir.

Süsən

Kim idi Allaha bəndə, Rəsula hümbət,
Kim buyurdu kimlə kimlərə nəhlət.
Getdi Cəbrayıl, gəldi Məhəmməd,
De görüm dünyadan necə gedibdir.

Kərim

Mənəm Allaha bəndə, Rəsula hümbət,
Hökmlə buyrulub şeytana nəhlət,
Getdi Cəbrayıl, Gəldi Məhəmməd,
Şeytan bu yerdən bica gedibdir.

Süsən

Süsən deyər gün neçədir,
Neçə ləldir, neçə gövhər neçədir
Həzrəti rəsulun sərində muyi neçədir,
Sözümüz nə yerdə müxtəsər oldu.

Kərim

Kərim deyər dünya günü nondur,
İki ləldir, iki gövhər ikidir.
Rəsulun sərində muyi 6662-dir,
Sözümüz leylətir qədrdə müxtəsər oldu.

Söz müxtəsər olandan sonra dedilər bəs leylətir qədri
nə deməkdir?

Kərim dedi:

– “Leylətir qədr” Quran ayəsinin adıdır. O, başlanandan sonra hər şey kəsilməlidir, müxtəsər olmalıdır ki, quran başlansın.

Yenə də yerbəyerdən əl vurdular. Dedilər ki, Süsən de-yənləri Kərim tam açdı. Aşıqları açın buraxın, Süsəni verin Kə-rimə getsin. Keşiş razı olmurdu. Qanı qaralmışdı, boğulub dur-muşdu. Dedilər indi Kərim bir neçə bağlama desin görək Süsən açə biləcəkmə. Kərim dedi:

Məndən salam olsun Süsən xanıma,
Neçə şəccarədir budağı yeddi.
124 min nədi yanır şam içində,
Şölə çəkər onun çırağı yeddi.

Neçə min darvaza, neçə min hasar,
Neçə min içində əsabə gözər
Ərşəd bir məçid var tamam lələzar,
8 ay yaslanar növrağı yeddi.

Bu gözəl dünyada bircə bağım var,
Bağımın 366 budağı var.
Kərimin sərində eşqin dağı var,
Başdan birdir, döşdən aşağı yeddi.

Süsən xanım bağlamanı açə bilmədi, pərt olub ortalıqda qaldı. Dışaltı gülüb tabe olduğunu bildirdi. Gətirib sazı qoydu Kərimin qarşısına, dizi üstə çöküb üzünü atasına çevirdi. Əmr elədilər otuz doqquz aşığı zindandan azad elədilər.

Keşiş dedi:

– Mən qızımı Kərimə verərəm, ancaq bu şərtlə ki o, mənim üçün on il donuz otarsın.

Kərim razılaşdı. Kərim gündüzlər donuz otarırdı, gecələr də donuz damında yer qayırb yatır, donuzların keşiyini çəkirdi. Dərdi qubar etdi görək nə dedi:

Donuz damında qalmışam,
Haray, müsəlmanlar, haray.
Bağrımın başın dəlmişəm,
Haray, müsəlmanlar, haray.

Üzümə çəkmişəm qara,
Ciyər olub parça-para.
Ermənidən yoxdu çara,
Haray, müsəlmanlar, haray.

Mən Kəriməm, ad eylərəm,
Yıxıban bərbad eylərəm.
Bir Allaha dad eylərəm,
Haray, müsəlmanlar, haray.

Bu səsi-sədanı Süsən gəlib yaxından eşidirdi. Kərimin əziyyəti, haqq aşığı olması onu yandırırdı. Bir könüldən min könülə onun iradəsinə, özünə aşıq olmuşdu, yaxınlaşıb dedi:

– Kərimcan!

Kərim dedi:

– Süsəncan, nə var?

Süsən dedi:

– Atam, zalım məni sənə verməyəcək. Gəl bu sevdadan əl çək.

Kərim dedi:

– Çürüyəcəm, ya da səni alacam.

Süsən rəhmə gəlib dedi:

– Madam ki belədir, gəl qoşulaq qaçaq.

Hər iki aşiq sözləşib bir cür at tapdılar. Gecədən xeyli keçmiş ata suvar oldular, gəlib Ordubada çıxdılar. Qırx gün, qırx gecə toy çaldırıb mətləb-muradına çatdılar. Keşiş atdı salıb onları axtardı. Hələ də axtarır, tapa bilmir. Allah toyumuzu mübarək etsin.